

सम्पूर्ण - संक्षिप्त - समर्थ

CURRENT AFFAIRS गुरु

UPSC/MPSC मराठी माध्यमात तयारी करणारे विद्यार्थी यांच्या साठी

18TH AUGUST 2022

FOR DAILY FREE CURRENT AFFAIRS
Follow Our Youtube Channel

 Guru Deekshaa Marathi

INDEX

DAILY CURRENT AFFAIRS NOTES

18th August 2022

1. - रोहिंग्या मुस्लिमांबद्दल:.....	3
(i) बदल:	3
(ii) भारतावर कोणत्या सुरक्षा चिंता आणि समस्यांचा परिणाम होतो?	3
(iii) पुढे कसे:	3
2. - कस्टम ड्युटीचे तपशील:.....	4
(i) बदल:	4
(ii) सीमाशुल्क निर्धारित करताना विचारात घेतलेले घटक:	4
(iii) सीमा शुल्काचे फायदे:	4
(iv) सीमा शुल्काच्या कमतरतांमध्ये हे समाविष्ट आहे:	5
3. - आपत्कालीन क्रेडिट लाइन हमी योजनेबद्दल:	6
(i) उद्दिष्ट:	6
(ii) पात्रता:	6
(iii) सध्याची परिस्थिती:	6
4. - राष्ट्रीय सुरक्षा कायद्याचे तपशील:	7
(i) राष्ट्रीय सुरक्षा कायद्याचे तपशील:	7
(ii) कलम 22(4) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे:	7
(iii) तुरुंगात घालवलेला वेळ:	7
(iv) संभाव्य कायद्याशी संबंधित दुरुपयोगाच्या आसपासच्या चिंता:	7

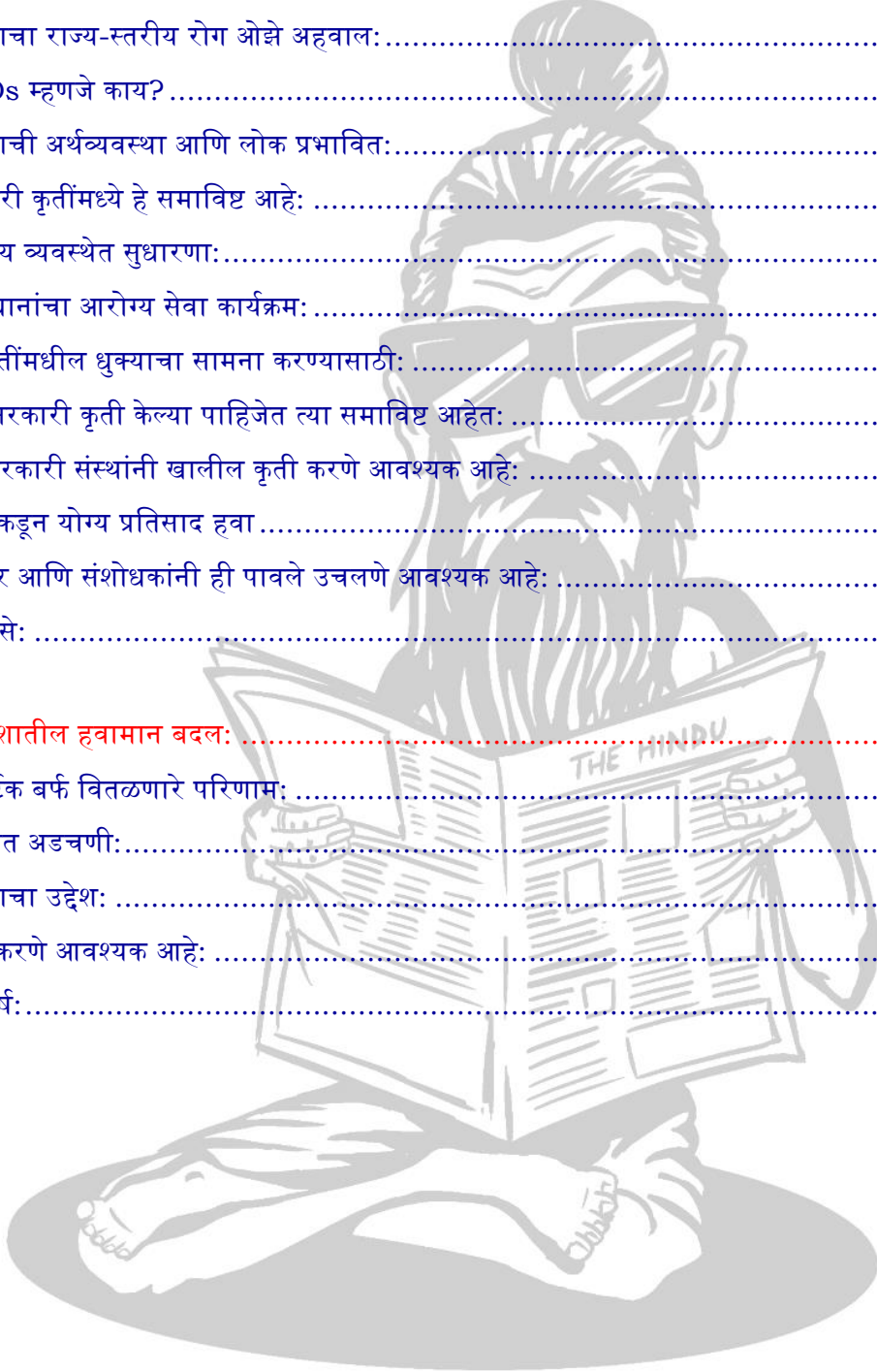
संपादकीय विश्लेषण..... 8

1. भारतात असंसर्गजन्य रोग:..... 8

- (i) तथ्ये:..... 8
- (ii) भारताचा राज्य-स्तरीय रोग ओझे अहवाल:..... 8
- (iii) NCDs म्हणजे काय? 8
- (iv) भारताची अर्थव्यवस्था आणि लोक प्रभावित:..... 8
- (v) सरकारी कृतींमध्ये हे समाविष्ट आहे: 8
- (vi) आरोग्य व्यवस्थेत सुधारणा:..... 9
- (vii) पंतप्रधानांचा आरोग्य सेवा कार्यक्रम:..... 9
- (viii) इमारतींमधील धुक्याचा सामना करण्यासाठी: 9
- (ix) ज्या सरकारी कृती केल्या पाहिजेत त्या समाविष्ट आहेत: 9
- (x) गैर-सरकारी संस्थांनी खालील कृती करणे आवश्यक आहे: 9
- (xi) लोकांकडून योग्य प्रतिसाद हवा 9
- (xii) डॉक्टर आणि संशोधकांनी ही पावले उचलणे आवश्यक आहे: 9
- (xiii) पुढे कसे: 9

2. आर्कटिक प्रदेशातील हवामान बदल: 10

- (i) आर्कटिक बर्फ वितळणारे परिणाम:..... 10
- (ii) संबंधित अडचणी:..... 11
- (iii) भारताचा उद्देश: 12
- (iv) काय करणे आवश्यक आहे: 12
- (v) निष्कर्ष:..... 12

1. - रोहिंग्या मुस्लिमांबद्दल:

GS III

विषय→अंतर्गत सुरक्षा संबंधित समस्या

बद्दल:

- यूएनच्या म्हणण्यानुसार रोहिंग्या मुस्लिम हा जगातील सर्वाधिक छळलेला गट आहे.
- म्यानमारमध्ये लष्करी कारवाईचा परिणाम म्हणून त्यांनी 2017 मध्ये त्यांची घरे सोडली होती.
- म्यानमार या बौद्ध राष्ट्रातील धर्मांधता आणि हिंसाचारापासून वाचण्यासाठी अल्पसंख्याक रोहिंग्या मुस्लिम शेजारील बांगलादेश आणि इतर देशांमध्ये, विशेषतः भारतात अनेक दशकांपासून पलायन करत आहेत.

भारतावर कोणत्या सुरक्षा चिंता आणि समस्यांचा समस्यांचा परिणाम होतो?

- राष्ट्रीय सुरक्षेला धोका: हे स्थापित केले गेले आहे की रोहिंग्यांचे भारतात सतत बेकायदेशीर स्थलांतर करणे आणि त्यांचे सतत वास्तव्य यामुळे राष्ट्रीय सुरक्षेला मोठा धोका निर्माण झाला आहे.
- हितसंबंधांचा संघर्ष: बेकायदेशीर स्थलांतरितांचा लक्षणीय ओघ काही विशिष्ट भागात स्थानिक लोकसंख्येच्या हितसंबंधांवर नकारात्मक प्रभाव पाडतो.
- राजकीय अस्थिरता: जेव्हा राजकारणी राजकीय नियंत्रण मिळविण्याच्या प्रयत्नात त्यांच्या देशात स्थलांतरित विरोधी भावना भडकवू लागतात, तेव्हा ते आधीच अस्थिर राजकीय परिस्थिती वाढवते.

- दहशतवादात वाढ बेकायदेशीर स्थलांतरित मानल्या जाणाऱ्या मुस्लिमांवर सातत्याने होणारे हल्ले कट्टरपंथीयतेने बदलले आहेत.
- सीमापार मानवी तस्करी आणि महिलांची तस्करी अलीकडच्या काळात विशेषतः प्रचलित झाली आहे.
- कायदा आणि सुव्यवस्थेच्या समस्या: बेकायदेशीर स्थलांतरितांमुळे देशाची अखंडता आणि कायद्याचे राज्य धोक्यात आले आहे जे बेकायदेशीर आणि देशविरोधी कारवायांमध्ये गुंतले आहेत.

पुढे कसे:

- 1951 च्या निर्वासित कन्व्हेन्शन आणि त्याच्या 1967 च्या प्रोटोकॉलवर स्वाक्षरी नसतानाही निर्वासितांना स्वीकारण्यात भारत दीर्घकाळापासून अग्रेसर आहे. हे निर्वासित संरक्षण प्रणालीच्या आवश्यकतेवर जोर देते.
- म्हणून, जर भारतामध्ये निर्वासितांच्या सुरक्षेसाठी देशांतर्गत कायदे असते, तर त्या भागातील कोणत्याही अत्याचारी सरकारला तेथील लोकसंख्येवर अत्याचार करण्यापासून आणि त्यांना भारतात स्थलांतर करण्यास भाग पाडण्यापासून परावृत्त केले गेले असते.
- निर्वासितांवरील दक्षिण आशिया असोसिएशन फॉर रीजनल कोऑपरेशन (SAARC) फ्रेमवर्क नुसार निर्वासितांवरील अधिवेशन किंवा विधानाचा मसुदा तयार करण्यासाठी भारताने इतर सार्क सदस्यांना राजी करण्यात पुढाकार घ्यावा.

- स्रोत→ इंडियन एक्सप्रेस

2. - कस्टम ड्युटीचे तपशील:

सीमाशुल्क निर्धारित करताना विचारात घेतलेले घटक:

GS III

विषय→भारतीय अर्थव्यवस्थेशी संबंधित समस्या

सीमाशुल्काची गणना करताना खालील बाबींसह अनेक घटक विचारात घेतले जातात:

बद्दल:

- देशाच्या सीमाशुल्क कार्यालय आयात आणि निर्यातीवर शुल्क आकारते ज्याला सीमा शुल्क म्हणून ओळखले जाते. सहसा, आयात केलेल्या वस्तूंची किंमत ते ठरवते.
- अधूनमधून एखाद्या विशिष्ट राष्ट्राला त्याच्या उत्पादनांवर असमान आयात शुल्क लादून शिक्षा करण्याचे साधन म्हणून वापरले जाते.
- देशाचे सीमाशुल्क अधिकारी वस्तू आणि सेवांच्या निर्यात आणि आयातीवरील कराच्या रूपात सीमा शुल्काची गणना करतात.
- निर्यात शुल्क हे दुसऱ्या देशात निर्यात केलेल्या वस्तूवर लादलेल्या कराचे नाव आहे, तर आयात शुल्क हे आयात केलेल्या वस्तूवर लादलेल्या कराचे नाव आहे.
- आयात कर हे स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे महसूल वाढवण्याच्या उद्देशाने असतात आणि त्याचबरोबर स्थानिक पातळीवर उत्पादित किंवा उत्पादित वस्तू ज्या आयात शुल्काच्या अधीन नसतात त्यांना त्यांच्या प्रतिस्पर्ध्यांवर फायदा होतो.
- आयात केलेल्या वस्तूंचे मूल्य विशिष्ट आणि अमूल्य सीमा शुल्क दर निर्धारित करते.
- बहुतेक आयात केलेल्या उत्पादनांना सीमाशुल्क कर भरावे लागतात.
- जीव वाचवणारी फार्मास्युटिकल्स, अन्नधान्य आणि खते सीमाशुल्क शुल्कातून मुक्त आहेत.
- 1962 चा सीमाशुल्क कायदा भारतात कस्टम ड्युटी नियंत्रित करतो आणि सेंट्रल बोर्ड ऑफ एक्साइज अँड कस्टम्स सर्व संबंधित बाबींवर जबाबदारी घेते.

- ज्या ठिकाणी उत्पादन विकत घेतले होते.
- जिथे उत्पादने बनवली गेली.
- वस्तूचा मेकअप.
- आयटमची परिमाणे, वजन इ.

सीमा शुल्काचे फायदे:

- सीमाशुल्क कर्तव्ये प्रत्येक देशाची अर्थव्यवस्था, रोजगाराच्या संधी, पर्यावरण आणि नागरिकांचे देशामध्ये आणि देशाबाहेरील वस्तूंच्या प्रवाहाचे नियमन करून, विशेषतः प्रतिबंधित आणि प्रतिबंधित वस्तूंचे संरक्षण करण्यासाठी कार्य करतात.
- प्रत्येक वस्तूचा शुल्काचा निश्चित दर असतो जो विविध घटकांवर आधारित असतो, ज्यात ते कोठे खरेदी केले गेले होते, ते कोठे तयार केले गेले होते आणि ते कोणत्या सामग्रीपासून बनवले जाते. हे राष्ट्र आपल्या परकीय मित्र राष्ट्रांवर कसा कर आकारते याचे अचूक चित्र रंगवते.
- सीमाशुल्क कायद्याचे पालन करताना, तुम्ही पहिल्यांदा भारतात जे काही आणता ते तुम्ही घोषित केले पाहिजे. उदाहरणार्थ, तुम्ही भारताबाहेर खरेदी केलेल्या कोणत्याही वस्तू तसेच तुम्हाला बाहेरून मिळालेल्या कोणत्याही भेटवस्तू घोषित करणे आवश्यक आहे.
- नूतनीकरणक्षम ऊर्जेला चालना देण्यासाठी, अनावश्यक आयात कमी करण्यासाठी, देशांतर्गत उत्पादन वाढवण्यासाठी आणि महसूल वाढवण्यासाठी सीमा शुल्कात फेरफार केली जाऊ शकते.

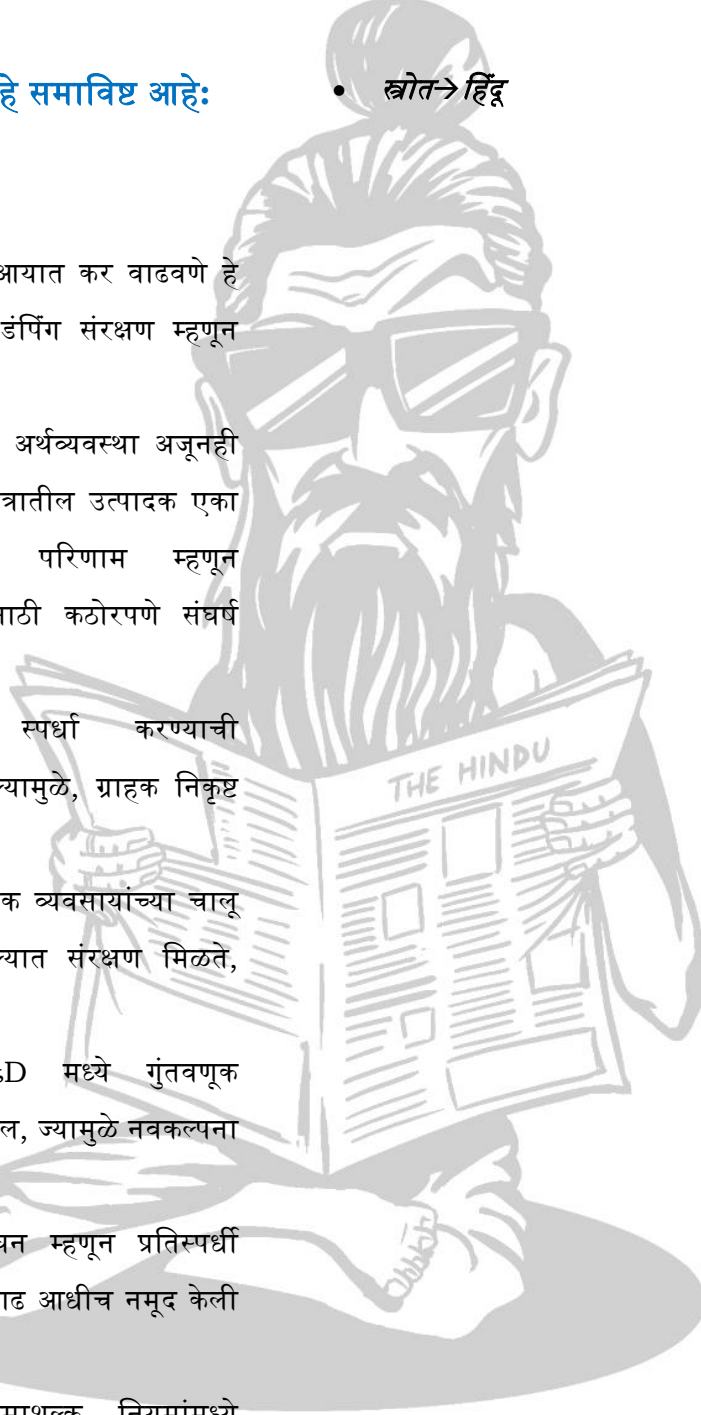
- देशांतर्गत उत्पादनास समर्थन देण्यासाठी असंख्य निविदांवरील शुल्क कमी केले जाऊ शकते, तर अधिक पैसे मिळविण्यासाठी तयार वस्तूंवरील कर वाढविला जाऊ शकतो.

- परिणामी, एक विश्वासाह व्यापारी भागीदार म्हणून भारताच्या स्थितीला फटका बसेल, ज्यामुळे आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठ भारतीय मालासाठी कमी अनुकूल होईल.

सीमा शुल्काच्या कमतरतांमध्ये हे समाविष्ट आहे:
आहे:

- स्त्रोत → हिंदू

- प्रचलित एकमत असे आहे की आयात कर वाढवणे हे फक्त दुसऱ्या देशाविरुद्ध अँटी-डॉपिंग संरक्षण म्हणून काम करते.
- सीमाशुल्कात फेरफार केल्यामुळे अर्थव्यवस्था अजूनही अडचणीत आहे. इतर उद्योग क्षेत्रातील उत्पादक एका क्षेत्रातील शुल्क कपातीचा परिणाम म्हणून आयातीपासून समान संरक्षणासाठी कठोरपणे संघर्ष करतील.
- सीमाशुल्काच्या परिणामी स्पर्धा करण्याची अर्थव्यवस्थेची क्षमता कमी झाल्यामुळे, ग्राहक निकृष्ट वस्तूसाठी सेटलमेंट करू शकतात.
- आयात शुल्क वाढवल्याने स्थानिक व्यवसायांच्या चालू असलेल्या अकार्यक्षमतेच्या बदल्यात संरक्षण मिळते, ज्यामुळे वस्तूंची किंमत वाढते.
- संरक्षित वातावरणामुळे R&D मध्ये गुंतवणूक करणाऱ्या कंपन्यांना फायदा होईल, ज्यामुळे नवकल्पना कमी होईल.
- डब्ल्यूटीओच्या नियमांचे उल्लंघन म्हणून प्रतिस्पर्धी राष्ट्रांनी सीमाशुल्क शुल्कातील वाढ आधीच नमूद केली आहे.
- जरी भारताने आपल्या सीमाशुल्क नियमांमध्ये आपत्कालीन अधिकारांचा वापर करून ही वाढ लागू केली असली तरी, जपान, EU आणि यूएस सारख्या खेळाडूंना त्यांच्या आवश्यकतेबद्दल राजी करणे कठीण होईल.

3. - आपत्कालीन क्रेडिट लाइन हमी

सध्याची परिस्थिती:

योजनेबद्दल:

GS II

विषय→सरकारी धोरणे आणि हस्तक्षेप

उद्दिष्ट:

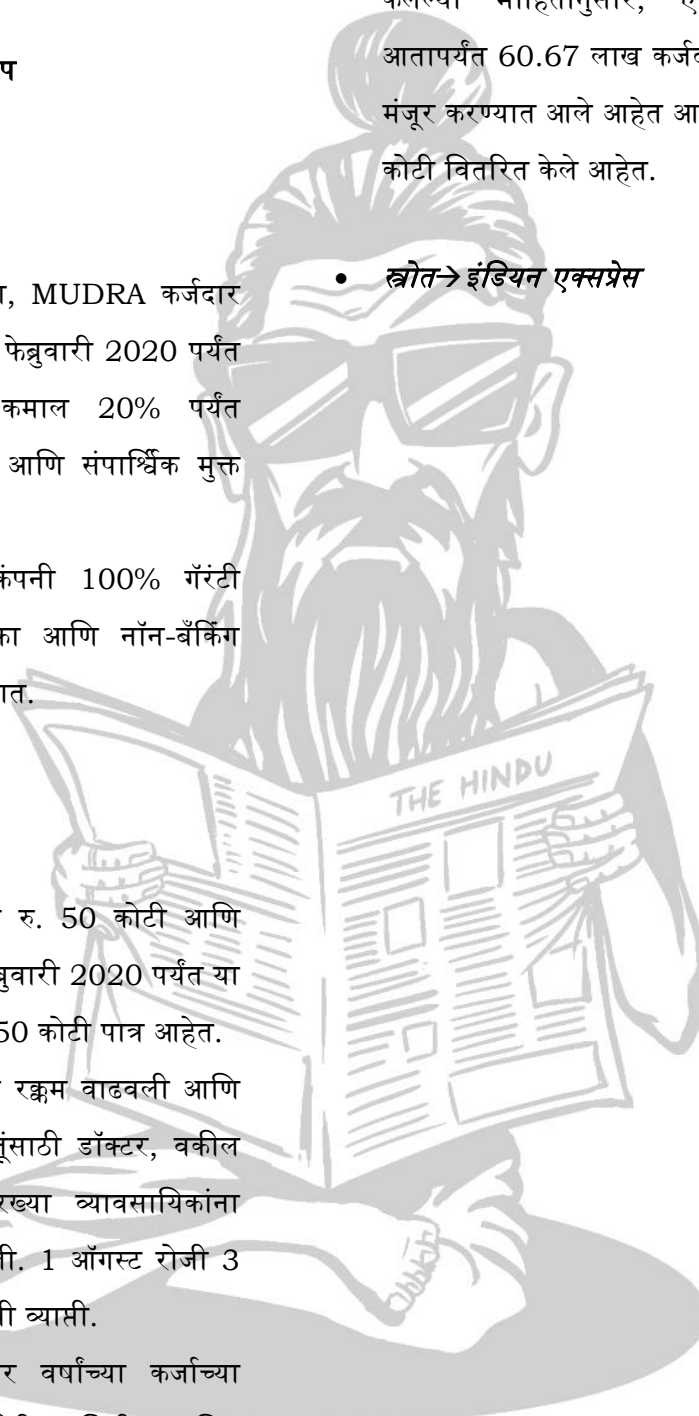
- MSMEs, व्यावसायिक कंपन्या, MUDRA कर्जदार आणि वैयक्तिक कर्जदारांना, 29 फेब्रुवारी 2020 पर्यंत त्यांच्या विद्यमान कर्जाच्या कमाल 20% पर्यंत अतिरिक्त क्रेडिट, पूर्णपणे हमी आणि संपार्श्विक मुक्त विस्तारित करण्यासाठी.
- नॅशनल क्रेडिट गॅरंटी ट्रस्टी कंपनी 100% गॅरंटी कव्हेरेज प्रदान करते, तर बँका आणि नॉन-बँकिंग वित्तीय संस्था (NBFC) कर्ज देतात.

पात्रता:

- ज्या कर्जदारांकडे कर्जाची रक्कम रु. 50 कोटी आणि वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रु. 29 फेब्रुवारी 2020 पर्यंत या योजनेत सहभागी होण्यासाठी 250 कोटी पात्र आहेत.
- सरकारने थकित कर्जाची कमाल रक्कम वाढवली आणि रु.च्या अंतर्गत व्यावसायिक हेतूसाठी डॉक्टर, वकील आणि चार्टर्ड अकाउंटंट यांसारख्या व्यावसायिकांना दिलेली काही कर्जे समाविष्ट केली. 1 ऑगस्ट रोजी 3 लाख कोटी-ECLGS कार्यक्रमाची व्याप्ती.
- योजनेद्वारे ऑफर केलेल्या चार वर्षांच्या कर्जाच्या मुदतीत तत्त्व पेमेंटवर एक वर्षाची स्थगिती समाविष्ट केली आहे.
- योजना बँका आणि इतर वित्तीय संस्थांसाठी (FIs) व्याजदर 9.25% मर्यादित करते, तर NBFC व्याजदर 14% मर्यादित आहेत.

- ECLGS पोर्टलवर सदस्य कर्ज देणाऱ्या संस्थांनी सादर केलेल्या माहितीनुसार, एकूण रु. योजनेअंतर्गत आतापर्यंत 60.67 लाख कर्जदारांना 2.03 लाख कोटी मंजूर करण्यात आले आहेत आणि एकूण रु. 1.48 लाख कोटी वितरित केले आहेत.

स्रोत→ इंडियन एक्सप्रेस

4. - राष्ट्रीय सुरक्षा कायद्याचे तपशील:

प्रिलिम्स विशिष्ट विषय

राष्ट्रीय सुरक्षा कायद्याचे तपशील:

- NSA हा प्रतिबंधात्मक अटकावविरोधी कायदा आहे.
- एखाद्या व्यक्तीला अधिक गुन्हे करण्यापासून किंवा भविष्यात खटला चालवण्यापासून रोखण्यासाठी प्रतिबंधात्मक नजरकैदेत (समाविष्ट) ठेवले जाते.
- घटनेच्या अनुच्छेद 22 (3) (b) राज्य सुरक्षा आणि सार्वजनिक सुरक्षेच्या हितासाठी प्रतिबंधात्मक अटकाव आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्यावरील मर्यादा सक्षम करते.

कलम 22(4) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे:

प्रतिबंधात्मक स्थानबद्धतेला परवानगी देणाऱ्या देणाऱ्या कायद्यानुसार, एखाद्या व्यक्तीला तीन महिन्यांपेक्षा जास्त काळ ठेवता येत नाही तोपर्यंत: तोपर्यंत:

- एका सल्लागार मंडळाने नोंदवले आहे की व्यक्तीला ताब्यात ठेवण्याचे समर्थन करण्यासाठी पुरेसे पुरावे आहेत.
- 1978 च्या 44 व्या दुरुस्ती कायद्याने सल्लागार मंडळाचे मत न घेता तुरुंगवासाचा कालावधी तीन ते दोन महिन्यांपर्यंत कमी केला. कारण ही तरतूद अद्याप लागू झाली नाही, मागील तीन महिन्यांची विंडो अद्याप लागू आहे.

तुरुंगात घालवलेला वेळ:

- एखाद्या व्यक्तीला जास्तीत जास्त 12 महिने ठेवता येते. सरकारला नवीन पुरावे मिळाल्यास शिक्षा वाढू शकते.

- एखाद्या व्यक्तीवर लावण्यात आलेल्या आरोपांची माहिती मिळण्यापूर्वी त्याला 10 दिवसांपर्यंत अटकेत ठेवता येते. खटल्यादरम्यान प्रतिवादीला कायदेशीर प्रतिनिधित्व करण्याची परवानगी दिली जाणार नाही, परंतु तरीही त्यांना उच्च न्यायालयाच्या सल्लागार समितीकडे अपील करण्याची परवानगी आहे.

संभाव्य कायद्याशी संबंधित दुरुपयोगाच्या आसपासच्या चिंता:

- भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 22 (1) मध्ये असे नमूद केले आहे की ज्या व्यक्तीला अटक करण्यात आली आहे त्याला संपर्क करण्याचा आणि त्याच्या पसंतीच्या वकिलाद्वारे प्रतिनिधित्व करण्याचा अधिकार नाकारला जाऊ शकत नाही.
- फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम 50 नुसार, ताब्यात घेतलेल्या प्रत्येकाला ताब्यात घेण्याच्या कारणाविषयी माहिती देणे आवश्यक आहे आणि जामीन (CRPC) पोस्ट करण्याचा पर्याय आहे.
- राष्ट्रीय सुरक्षा कायदा ज्या व्यक्तीला यापैकी कोणत्याही अधिकारांचा वापर करण्यास प्रतिबंधित करते. सामान्य जनतेच्या हिताला बाधक ठरेल असे सरकारला वाटते अशी माहिती लपवून ठेवली जाऊ शकते.

- स्रोत → हिंदू

संपादकीय विश्लेषण

NCDs म्हणजे काय?

1. भारतात असंसर्गजन्य रोग:

तथ्ये:

- असंसर्गजन्य रोग (NCDs), जसे की कर्करोग, मधुमेह, तीव्र श्वसन स्थिती (दमा आणि क्रॉनिक ऑब्सट्रक्टिव्ह पल्मोनरी डिसऑर्डरसह), आणि हृदयविकाराचा झटका आणि स्ट्रोक यांसारख्या हृदय व रक्तवाहिन्यासंबंधी स्थिती, भारतातील सर्व मृत्यूपैकी 60% पेक्षा जास्त आहेत. यापैकी जवळपास 55% अकाली मृत्यू आहेत.
- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम (WEF) च्या मते, 2012 ते 2030 दरम्यान भारत गैर-संसर्गजन्य रोगांवर \$4.58 ट्रिलियन खर्च करेल. (रु. 311.94 ट्रिलियन).
- मधुमेहाच्या प्रादुर्भावाच्या बाबतीत भारत चीननंतर दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.
- जगातील 422 दशलक्ष मधुमेहीपैकी जवळपास 6% लोक भारतात आहेत आणि एकूण मृत्यूपैकी 53% पेक्षा जास्त मृत्यू NCDs मुळे होतात.

भारताचा राज्य-स्तरीय रोग ओझे अहवाल:

- भारतात, 1990 ते 2016 दरम्यान इस्केमिक हृदयरोग आणि स्ट्रोकचे प्रमाण 50% वाढले, तर त्याच कालावधीत मधुमेह असलेल्या व्यक्तींची संख्या 26 दशलक्ष वरून 65 दशलक्ष झाली.
- या काळात, क्रॉनिक ऑब्सट्रक्टिव्ह पल्मोनरी डिसीज असलेल्या लोकांची संख्या 28 दशलक्ष वरून 55 दशलक्ष झाली.

- बहुतेक एनसीडी अशा परिस्थिती असतात ज्यांचा ताण, निरोगी आहाराविषयी समज नसणे आणि वाईट सवयी यांचा संबंध असतो. अंदाजानुसार, भारतातील सर्व मृत्यूपैकी 60% मृत्यू NCDs मुळे होतात, ज्यामुळे ते मृत्यूचे प्रमुख कारण बनतात.

भारताची अर्थव्यवस्था आणि लोक प्रभावित:

- आर्थिक समृद्धी (30-70 वर्षे) दरम्यान मृत्यूमध्ये वाढ.
- लोकसंख्याशास्त्रीय लाभांश गमावला
- कुपोषणापेक्षा एनसीडी ही मोठी समस्या असू शकते.
- कौटुंबिक आरोग्यावरील खर्चात वाढ झाल्याने शेवटी बचत कमी होते आणि गरिबी वाढते.

सरकारी कृतींमध्ये हे समाविष्ट आहे:

- भारताच्या बहु-क्षेत्रीय NCD कृती योजनेचे उद्दिष्ट 2025 पर्यंत NCDs मुळे जगभरातील अकाली मृत्यूची संख्या निम्म्याने कमी करणे आहे.

आरोग्य व्यवस्थेत सुधारणा:

- आत्मनिर्भर स्वस्थ भारत योजनेचा भाग म्हणून सरकार ग्रामीण आणि शहरी आरोग्य आणि कल्याण सुविधांवर (HWC) 64,000 कोटी रुपये खर्च करणार आहे.
- 1,20,000 PHC चे HWC मध्ये रूपांतर केल्याने त्यांना प्राथमिक NCD काळजी प्रदान करणे शक्य होईल.

पंतप्रधानांचा आरोग्य सेवा कार्यक्रम:

- या उपक्रमात 100 दशलक्ष सर्वात असुरक्षित लोकांचा समावेश आहे.
- प्राथमिक आरोग्य सेवेची व्याप्ती वाढवून एनसीडी सारख्या कर्करोग, तीव्र श्वासोच्छ्वासाची स्थिती आणि CVD ची तपासणी आणि निदान समाविष्ट करून ते खिशाबाहेरील वैद्यकीय खर्च कमी करते.

इमारतींमधील धुक्याचा सामना करण्यासाठी:

- पीएम उज्ज्वला योजना: 90 दशलक्ष कुटुंबे प्रदूषित लाकडापासून एलपीजीकडे स्थलांतरित झाल्यामुळे, महिलांमधील कर्करोग आणि फुफ्फुसांच्या जुनाट आजारांचे प्रमाण कमी झाले आहे.

ज्या सरकारी कृती केल्या पाहिजेत त्या समाविष्ट समाविष्ट आहेत:

- जीडीपीच्या किमान ८% आरोग्यावर खर्च करणे आवश्यक आहे.
- सर्व श्रेणीतील लोकांना स्वस्त मूलभूत आरोग्यसेवा उपलब्ध करून दिली.
- ग्रामीण आरोग्य पायाभूत सुविधा वाढवा.
- यशस्वी लवकर स्क्रीनिंग पद्धतीवर आधारित.

गैर-सरकारी संस्थांनी खालील कृती करणे आवश्यक आहे:

- व्यवसायांनी सुरक्षित कामाच्या वातावरणासाठी नियम तयार केले पाहिजेत.
- त्यांच्या कामाच्या ठिकाणी तणाव-संबंधित आजारांबद्दल जागरूकता वाढवा. अर्थव्यवस्थेच्या सर्व

क्षेत्रातील सुरक्षित कामाच्या परिस्थितीसाठी स्वयंसेवी संस्थांनी संघर्ष केला पाहिजे.

लोकांकडून योग्य प्रतिसाद हवा

- सकस आहार घ्या.
- स्वतःला व्यसनाधीन होण्यापासून रोखा.
- योग, ध्यान, व्यायाम किंवा इतर क्रियाकलापांमध्ये गुंतून तुमची फिटनेस पातळी राखा.
- तुमच्या समस्यांबद्दल आणि जवळच्या मित्रमैत्रिणींशी आणि कुटुंबियांशी संघर्ष केल्याने तुम्हाला नैराश्यापासून दूर राहण्यास मदत होऊ शकते.

डॉक्टर आणि संशोधकांनी ही पावले उचलणे आवश्यक आहे:

- डेटा संकलन, देवाणघेवाण आणि प्रसारणासाठी विश्वसनीय माध्यमांचा वापर करून मूल्यमापन आणि देखरेखीसाठी प्रणाली तयार केल्या जातात.
- आपले कौशल्य संपूर्ण अतिपरिचित क्षेत्रासह सामायिक करा.

पुढे कसे:

- जर भारताने एनसीडीमुळे अकाली मृत्यूची संख्या एक तृतीयांश कमी करण्याचे SDG उद्दिष्ट साध्य केले तर ते येणाऱ्या विषाणूजन्य साथीच्या रोगांसाठी अधिक लवचिक होईल. भारताला आपली आरोग्य व्यवस्था मजबूत करण्यासाठी आत्मनिर्भर स्वस्थ भारत कार्यक्रम कृतीत आणावा लागेल.

2. आर्कटिक प्रदेशातील हवामान बदल:

- आर्कटिकमध्ये इकोसिस्टमवर होणारे परिणाम विशेषतः लक्षात येण्यासारखे आहेत कारण ते उर्वरित जगाच्या तुलनेत अंदाजे दुप्पट वेगाने गरम होत आहे. आर्कटिक समुद्रातील बर्फाचे आवरण 75% पर्यंत कमी झाले आहे आणि बर्फाचे आवरण झपाट्याने कमी होत आहे.
- आर्कटिक बर्फ महासागरात वितळल्याने निसर्गात जागतिक समस्या निर्माण होतात. दुसरीकडे, उत्तर सागरी मार्ग (NSR), जो एक लहान ध्रुवीय चाप पसरतो आणि उत्तर अटलांटिक आणि उत्तर पॅसिफिकला जोडतो. काही पृथ्वी निरीक्षण अभ्यास सुचवतात की 2050 पर्यंत, लवकर नाही तर, हा कॉरिडॉर उन्हाळ्यात बर्फमुक्त होऊ शकतो.
- NSR चे पूर्णपणे व्यापारीकरण होण्याआधी, जागतिक समुदायाने आधी वितळणाऱ्या आर्कटिकचे नकारात्मक परिणाम आणि त्यातून निर्माण होणारी आव्हाने समजून घेतली पाहिजेत.

आर्कटिक बर्फ वितळणारे परिणाम:

- जागतिक हवामान: जगातील ध्रुवीय प्रदेश ग्रहाचे रेफ्रिजरेटर म्हणून काम करतात. ते पांढऱ्या बर्फाने आणि बर्फाने झाकलेले असल्यामुळे ते उष्णता परत अंतराळात परावर्तित करतात, ते ग्रहाच्या इतर भागांमध्ये संतुलन राखतात जे उष्णता शोषून घेतात (अल्बेडो प्रभाव).
- बर्फ वितळणे आणि महासागरांचे तापमान वाढणे याचा परिणाम समुद्र पातळी, क्षारता, प्रवाह आणि पर्जन्यमानावर होईल.
- याव्यतिरिक्त, कमी बर्फासह, उष्णता देखील परावर्तित होत नाही, ज्यामुळे सर्वत्र उष्णतेच्या लाटा अधिक तीव्र होतात.

- उबदार हवा ध्रुवीय जेट प्रवाहाला अस्थिर करेल, उच्च दाबाचा वारा जो आर्कटिक प्रदेशाला प्रदक्षिणा घालतो आणि तो त्याला दक्षिणेकडे डुंबण्यास भाग पाडेल आणि सोबत कडाक्याची थंडी आणेल. याव्यतिरिक्त, हे कठोर हिवाळा सूचित करेल.
- किनारी समुदाय: 1900 पासून ही समस्या गंभीर होत चालली आहे, जेव्हा जगभरात समुद्राची सरासरी पातळी 7-8 इंचांनी वाढली.
- समुद्राच्या वाढत्या पातळीमुळे किनारपट्टीवरील पूर आणि वादळाची लाट अधिक तीव्र होते, ज्यामुळे किनारपट्टीवरील शहरे आणि लहान बेट राष्ट्रे धोक्यात येतात.
- ग्रीनलँडच्या बर्फाच्या शीटचे हिमनदी वितळल्याने भविष्यातील समुद्र पातळी वाढण्याविषयी मोठे अंदाज बांधले जातात; जर ते पूर्णपणे वितळले तर जागतिक स्तरावर समुद्राची पातळी २० फुटांनी वाढू शकते.
- अन्न सुरक्षा: ध्रुवीय भोवरे, वाढत्या उष्णतेच्या लाटा आणि बर्फाच्या नुकसानीमुळे निर्माण होणारी हवामानाची अप्रत्याशितता यामुळे जगाच्या अन्न व्यवस्थेसाठी महत्त्वपूर्ण असलेल्या पिकांना आधीच गंभीरपणे नुकसान होत आहे.
- या अस्थिरतेचे परिणाम उच्च खर्च आणि जगातील सर्वात असुरक्षित लोकांसाठी वाढणारी आपत्ती असेच राहतील.
- पर्माफ्रॉस्ट आणि हवामान बदल आर्कटिकच्या पर्माफ्रॉस्टमध्ये किंवा कायमस्वरूपी गोठलेल्या पृथ्वीमध्ये मोठ्या प्रमाणात मिथेन, एक हरितगृह वायू जो हवामान बदलास कारणीभूत ठरतो.
- जेव्हा ते वितळते तेव्हा मिथेन तयार होते, ज्यामुळे ग्लोबल वार्मिंगची प्रक्रिया वेगवान होते.

- जेव्हा आर्क्टिक बर्फ अधिक वेगाने नष्ट होतो, तेव्हा पर्माफ्रॉस्ट अधिक वेगाने वितळेल. यामुळे एक दुष्टचक्र सुरू होईल ज्यामुळे ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपत्ती येऊ शकते.
- जैवविविधतेचा धोका: आर्क्टिक बर्फ वितळल्याने प्रदेशातील समृद्ध जैवविविधतेला गंभीर धोका निर्माण झाला आहे.
- उत्तरेकडील खालच्या अक्षांशांमधून प्रजातींच्या स्थलांतराला चालना देत असताना, आर्क्टिकचे सागरी जीवन, वनस्पती आणि पक्ष्यांना अधिवास नष्ट होणे आणि ज्हास, वर्षभर बर्फाचा अभाव आणि वाढत्या तापमानामुळे जगणे कठीण जात आहे.
- बर्फ नाहीसा होणे आणि वितळणारे पर्माफ्रॉस्ट ध्रुवीय अस्वल, वॉलरस, आर्क्टिक कोल्हे, बर्फाच्छादित घुबड, रेनडियर आणि इतर अनेक प्रजातींसाठी धोक्याचे दर्शवते.
- पर्माफ्रॉस्ट वितळत आहे, अनपेक्षित वादळे विनाशकारी किनारपट्टी आहेत आणि जंगलातील आग कॅनडा आणि रशियाच्या मध्यभागी उध्वस्त करत आहेत. आधीच, टुंड्रा पुन्हा दलदल बनला आहे.
- NSR द्वारे आर्क्टिक उघडल्याने विशेषतः शिपिंग, ऊर्जा, मासेमारी आणि खनिज संसाधनांच्या क्षेत्रात महत्त्वपूर्ण व्यवसाय आणि आर्थिक संधी उपलब्ध होतात.
- रॉटरडॅम ते योकोहामा हे अंतर सुएझ मार्गाच्या तुलनेत निम्म्याने 40% ने कापले जाईल.
- ग्रीनलँडच्या खनिज संपत्तीमध्ये प्रवेश उपलब्ध असेल, ज्यामध्ये जगातील दुर्मिळ पृथ्वी साठ्यापैकी 25% तसेच तेल आणि नैसर्गिक वायूचे साठे समाविष्ट आहेत, जे जगातील नवीन संसाधनांपैकी 22% आहेत असे मानले जाते आणि ते प्रामुख्याने आर्क्टिक पाण्यात आढळतात.

संबंधित अडचणी:

- पर्यावरण आणि अर्थव्यवस्थेच्या बाबतीत, इतके विश्वासाह नाही: खोल पाण्याच्या बंदरांचा अभाव, बर्फ तोडणाऱ्यांची गरज, आर्क्टिक परिस्थितीसाठी तयार कामगारांची कमतरता आणि महाग विमा यामुळे आर्क्टिकची संपत्ती वापरणे कठीण होते.
- खोल समुद्रातील खाणकाम आणि ड्रिलिंग देखील खूप महाग आणि पर्यावरणाच्या दृष्टीने धोकादायक आहे.
- ध्रुवीय प्रदेश: एक जागतिक विषमता आर्क्टिकचा समावेश असलेले एकमेव अधिवेशन, जे अंटार्क्टिकाच्या विपरीत सर्व राष्ट्रांचे कॉमनवेल्थ नाही, हे यूएन कन्व्हेन्शन ऑन लॉ ऑफ द सी (UNCLOS) आहे.
- रशिया, कॅनडा, नॉर्वे, डेन्मार्क (ग्रीनलँड) आणि यूएस - या पाच तटीय राज्यांना त्याच्या मोठ्या भागावर सार्वभौमत्व आहे हे लक्षात घेऊन, त्यांचा नवीन संसाधनांचा वापर पूर्णपणे कायदेशीर आहे.
- म्हणून, जागतिक स्तरावर आर्क्टिकला वाचवण्याचे प्रयत्न राष्ट्रीय आर्थिक हितसंबंधांपेक्षा प्राधान्य देऊ शकत नाहीत.
- विलक्षण गेम जिओपॉलिटिक्स: रशिया, कॅनडा, नॉर्वे आणि डेन्मार्क यांनी समुद्रतळावरील संसाधनांवर आणि विस्तारित खंडीय शेल्फवर परस्परविरोधी दावे केले आहेत.
- सर्वात लांब समुद्रकिनारा, अर्धी लोकसंख्या आणि सुविकसित धोरणात्मक धोरणासह आर्क्टिकमधील रशिया हे प्रबळ शक्ती आहे. NSR, त्यानुसार, त्याच्या विशेष आर्थिक क्षेत्राचा एक भाग आहे.
- दुसरीकडे, अमेरिकेचा असा विश्वास आहे की हा रस्ता आंतरराष्ट्रीय पाण्यात आहे.

- आर्थिक फायदा मिळवण्याच्या प्रयत्नात चीनने बंदर, ऊर्जा, समुद्राखालील पायाभूत सुविधा आणि खाण प्रकल्पांमध्ये मोठी गुंतवणूक केली आहे. चीनने BRI चा विस्तार म्हणून ध्रुवीय सिल्क रोडची कल्पना केली आहे.

भारताचा उद्देश:

- भारताचे हित: या प्रगती आणि भारत यांच्यात अंतर असूनही, भारताला त्यात रस आहे.
- आपल्या देशाच्या विस्तृत किनारपट्टीमुळे आर्किटिक तापमानवाढीमुळे भारताचे हवामान विशेषतः सागरी प्रवाह, हवामानाचे स्वरूप, मत्स्यपालन आणि मान्सूनमधील बदलांसाठी असुरक्षित आहे.
- तिसऱ्या ध्रुवाचे निरीक्षण करणे: भारताला आर्किटिक पॅटर्नवरील वैज्ञानिक संशोधनाचा मोठा इतिहास आहे, जो थर्ड ध्रुव, हिमालय, जेथे सध्या हवामान बदल होत आहे, यावर काही प्रकाश टाकू शकतो.
- चीनच्या आर्किटिक क्रियाकलापांचे धोरणात्मक परिणाम आणि त्याचे रशियाशी असलेले धोरणात्मक आणि आर्थिक संबंध हे स्पष्ट आहेत आणि त्याकडे लक्ष देण्याची गरज आहे.

काय करणे आवश्यक आहे:

- आर्किटिक पर्यावरण आणि विकास मुद्द्यांवर सहकार्य करणारी प्राथमिक आंतरशासकीय संस्था आर्किटिक कौन्सिलमध्ये भारताला निरीक्षक दर्जा आहे.
- राजकीय, वैज्ञानिक, पर्यावरणीय आणि आर्थिक घटकांचा विचार करणाऱ्या सर्वसमावेशक धोरणासह भारताच्या आर्किटिक कौन्सिल सदस्यत्वाला चालना देण्याची ही शेवटची वेळ आहे.

निष्कर्ष:

- जागतिक हवामान प्रणालीमध्ये आर्किटिकची महत्त्वपूर्ण भूमिका आहे. म्हणून, ज्याप्रमाणे ऍमेझॉन रेनफॉरेस्ट हे जगाच्या फुफ्फुसाचे काम करते, त्याचप्रमाणे आर्किटिक ही आपल्या रक्ताभिसरण प्रणालीप्रमाणे आहे आणि जागतिक स्तरावर हवामान बदलावर परिणाम करते.
- म्हणूनच, आर्किटिकचे वितळणे ही जागतिक चिंता म्हणून ओळखणे आणि आवश्यक ती कारवाई करणे मानवतेच्या हिताचे आहे.

Guru Deekshaa IAS is happy to announce first ever kannada current affairs magazine for kannada medium aspirants of Karnataka. The three important thumb rules for any competitive exam are

Vijay Kumar G

Founder and Director
Guru Deekshaa IAS

- First-NCERT/STATE syllabus books which helps to develop your understanding on the subjects
- Second-Daily current affairs helped to build your further understanding of the events related to your examination, Apart from knowledge it build the personality of an individual which brings in confidence to face any examination.
- Third-Practice previous year question papers and mock test available in the market to train your mind as per the requirement of the examination.

Thousand miles of journey starts with single step, We at Guru Deekshaa have taken this first step towards empowering you to prepare for civil for services. Now its your turn to start preparation and achieve your dream of becoming IAS/IPS.

CALL US FOR MORE DETAILS

 76 76 74 98 77

JOIN OFFICIAL TELEGRAM FOR MATERIAL AND UPDATES

 @GURU_DEEKSHAAIAS

FOLLOW OUR INSTAGRAM FOR DAILY UPDATES

 GURUDEEKSHAA

